

**ՀՀ-ՈՒՄ ԻՒՀ ԴԵՍՊԱՆ
ՄԵՅՅԵԴ ԱԼԻ ՍԱՂԱՅԻԱՆ
(2008-2012 թթ.)**

Հանուն բարեգութիւնի և ողորմած Աստծո

Ես՝ Սեյյեդ Ալի Սաղայիանս, 2008-2012 թվականներին հանդիսանալով ՀՀ-ում ԻՒՀ դեսպան՝ Իրանի և Հայաստանի միջև դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատումից 30 տարի անց՝ այս կարևոր պատմական իրադարձության առթիվ, շնորհավորում եմ երկու դարավոր բարեկամ ժողովուրդներին:

Նախ թույլ տվեք շնորհակալություն հայտնել այս կարևոր միջոցառման կազմակերպիչներին, քանի որ Իրանի և Հայաստանի համատեղ պատմության այս հատվածի հիշատակումը շատ կարևոր է:

Ինչպես գիտենք, Խորհրդային Միության փլուզումից հետո ԻՒՀ-ն առաջին պետությունն էր, որ ճանաչեց ՀՀ-ի անկախությունը և դրանից հետո էլ միշտ բոլոր դժվարությունների ու ուրախությունների պահերին շարունակեց մնալ բարեկամ Հայաստանի և իր հայ քույր ու եղբայրների կողքին:

Երկու երկրների հարաբերությունները շատ խորն են, քանի որ անկախ կրոնական տարբերություններից՝ հիմնված են պատմական, մշակութային, քաղաքակրթական ընդհանրությունների վրա:

Իրանն ու Հայաստանն այս 30 տարիների ընթացքում ձևավորել են շատ բարձր մակարդակի և ռազմավարական հարաբերություններ:

Իմ դիվանագիտական առաքելության տարիներին երկու երկրների նախագահները, կառավարության ղեկավարները, բարեկամական խմբերի ներկայացուցիչները, տնտեսական, մշակութային, մարզական, էներգետիկ և առևտրական ոլորտների պատասխանատուներն ու նախարարները ունեցան արդյունավետ փոխայցելություններ և ձեռքբերեցին կարևոր պայմանավորվածություններ, ինչի արդյունքում ակտիվացավ բազմակողմանի համագործակցությունը:

Իմ պաշտոնավարման ընթացքում Թեհրանում և Երևանում ամեն տարի կազմակերպել ենք համատեղ առևտրատնտեսական հանձնաժողով, չորս տարի շարունակ վերոնշյալ հանձնաժողովի կազմակերպումը, թերևս լավագույն ցուցիչն է առ այն, որ դրանց կազմակերպումը երկու հարևան երկրների կողմից ընկալվում էր իբրև հույժ կարևոր նախապայման ռազմավարական և արդյունավետ համագործակցություն ձևավորելու հարցում:

Հայաստանը, թեպետ առաջին հայացքից փոքր ու քիչ բնակչություն ունեցող երկիր է համարվում, սակայն չպետք է անտեսել Սիրիայում, Ֆրանսիայում, Եվրոպայում, ԱՄՆ-ում և այլուր հաջողություններ գրանցած սփյուռքահայության ներուժը, ովքեր երկրի տնտեսաքաղաքական հարցերում մեծ դերակատարություն ունեն, իսկ Իրանի հարաբերությունները սփյուռքի հայ համայնքների հետ ևս բարեկամական ու կայացած են:

Հայերն իրենց համարում են Իրանի քաղաքակրթության և մշակույթի մասնիկը, և սա լավագույն ցուցիչն է առ այն, որ իրանցիները միշտ հարգալից են վերաբերվել հայերին ու նրանց հետ տնտեսաքաղաքական հարցերում չեն մոռացել Հայաստանի անկախության մասին և աջակցել են այդ անկա-

խության կայացմանը, մի բան, ինչում մեծ դերակատարություն է ունեցել Իրանի հոգևոր առաջնորդի վերաբերմունքը:

Մադամ Հոսեյնի հարձակման արդյունքում Իրանին անարդարացիորեն պարտադրված պատերազմում, իրանահայ նահատակների մեծ թիվը ևս փաստում է հայրենիքը սեփական կյանքից առավել համարելու կրոնամշակութային աշխարհընկալման ընդհանրության և Իրանը սեփական հայրենիքը համարելու ու նրա համար կյանքը չխնայելու իրանահայերի պատրաստակամության մասին: Միաժամանակ պետք է նշել, որ այս վերաբերմունքը եղել է փոխադարձ և Իրանը միշտ իրեն տեսել է Հայաստանի կողքին կանգնած թե՛ վշտի, և թե՛ ուրախության պահերին: 1987 թվականին Վրաստանի վրա Ռուսաստանի հարձակման ժամանակ այլուրի, ցորենի, վառելիքի փոխադրման տարանցիկ ճանապարհը վնասվեց և հանգեցրեց Սև ծովից դեպի Հայաստան այլուր, ցորեն ու վառելիք ներմուծելու մեծ խնդրի: Վերոնշյալ ապրանքների ներմուծման անհնարինության արդյունքում առաջացած խնդիրները հարթելու խնդրանքով՝ ՀՀ վարչապետը դիմեց ինձ, և ես առանց հապաղելու կապ հաստատեցի Իրանի նախագահի և արտգործնախարարի հետ և 48 ժամ չանցած՝ վառելիքի, և այլուրի առաջին բեռնատարները մտան Նորդուզի անցակետ: Հաջորդիվ, ՀՀ նախագահը մեկ շաբաթ անց, նախարարների մեծ պատվիրակությամբ մեկնեց Իրան՝ անձամբ շնորհակալություն հայտնելու ԻԻՀ-ը՝ ճիշտ ժամանակին ու առանց վարանելու ցուցաբերած աջակցության համար: Եվ սա լավագույն ցուցիչն է առ այն, որ Իրանը տարածաշրջանում շատ ազդեցիկ, բարեկամական տրամադրված և իր հարևաններին, այդ թվում՝ Հայաստանին, աջակցող երկիր է: Թեպետ առաջին հայացքից կարող է թվալ, որ մեր միջև առկա են կրո-

նամշակութային տարբերություններ, սակայն առկա ընդհանրություններն արժևորելու ու տարբերությունները հարգելու երկու երկրների կամքն այնքան մեծ է, որ Իրանի ու Հայաստանի հարաբերությունները աշխարհի համար վերածվել է կրոնների ու մշակույթների խաղաղ համագոյակցության լավագույն օրինակի:

Իմ պաշտոնավարման տարիներին փոխադարձ այցելություններ ու համագործակցություններ են ձևավորվել նաև արվեստի, մշակութային և սպորտային խմբերի միջև: Երկու երկրների ֆուտբոլի հավաքականները բարեկամական խաղ են անցկացրել Երևանում, Իրանի ըմբշամարտի ազգային հավաքականը Հայաստանի միջազգային մրցումներում առաջին տեղն է զբաղեցրել:

Երկու երկրների բանաստեղծների և գրողների միջև համագործակցության զարգացմանը միտված ծրագրերը նոր թափ հաղորդեցին թարգմանչական գրականությանը և հանգեցրեցին աննախադեպ ծավալներով չափածո և արձակ ստեղծագործությունների պարսկերեն և հայերեն թարգմանությանը:

Ինչպես գիտենք, Երևանի և մարզերի շատ դպրոցներում դասավանդվում է պարսկերեն, իսկ գրքերի հրատարակաման և ուսուցիչների վարձատրման ծախսերը հոգում է ԻԻՀ-ն դեսպանատունը:

Փորձելով զարգացնել ապակենտրոնացված համագործակցություն՝ տարաբնույթ կապեր են ստեղծվել երկու երկրների տարբեր քաղաքների ու մարզերի միջև, և Իրանի հարավային ու կենտրոնական նահանգները, ինչպիսիք են Հորմոզգանն ու Յազդը, Գիլանը, Արաքն ու Մարքազին (Կենտրոնական) լավ կապեր են հաստատել Հայաստանի տարբեր

մարզերի հետ, ինչն էլ իր հերթին հանգեցրել է տնտեսական համագործակցության զարգացմանը:

Հարկ է նշել, որ միևնույն ժամանակ կրոնական երկխոսություն ձևավորելու նպատակով Էջմիածնի և Իրանի կրոնական երկխոսությունների կենտրոնների հետ համատեղ կազմակերպվել են քննարկումներ:

Իրանը միշտ հարգել և պաշտպանել է հայերի կրոնական իրավունքները: Հաղիպելով Ամենայն հայոց կաթողիկոսին՝ քննարկել են Իրան հայ համայնքի հետ կապերը ամրապնդելու և Իրանի տարածքում գտնվող հայկական մշակույթին պատկանող պատմաշակութային կոթողների պահպանման հարցը:

Վերջում թերևս հարկ է նշել, որ 300-ից ավել պատմական եկեղեցի կա Իրանի տարածքում, որոնք գրանցված են ԻԻՀ մշակութային ժառանգության ազգային ցանկում:

Նվաստս ևս մեկ անգամ շնորհակալություն են հայտնում համաժողովի բոլոր կազմակերպիչներից ու հաջող ընթացք են մաղթում և հուսով են՝ նորից կհանդիպենք Երևանում կամ Թեհրանում: Շնորհակալություն և Աստված պահապան: